

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

lotewski

językowej [lv](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Swipe to change

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Łotwa

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Kodeks postępowania cywilnego (Civilprocesa likums) gwarantuje każdej osobie fizycznej i prawnej prawo wystąpienia na drogę sądową w celu obrony przysługujących jej praw z obszaru prawa cywilnego, gdy zostaną one naruszone bądź zostanie podważona ich zasadność, oraz w celu obrony jej interesów prawnych. Co do zasady wszystkie spory cywilne są rozpoznawane przez sądy w postępowaniu zwyczajnym. W wyjątkowych przypadkach i wyłącznie wówczas, gdy taka możliwość została przewidziana w obowiązujących przepisach, spory cywilne mogą być rozpoznawane w drodze postępowania pozasądowego. W przypadkach określonych w przepisach sąd rozpoznaje również sprawy, które nie mają charakteru sporów cywilnych, wszczęte przez osoby fizyczne i prawne. We wszystkich przypadkach decyzję o rozpoznaniu danego sporu podejmuje jednak sąd lub sędzia. Jeżeli sąd lub sędzia uzna, że spór nie podlega właściwości danego sądu, wówczas w stosownym postanowieniu wskazuje organ właściwy do rozpoznania tego sporu.

Na Łotwie nie istnieją sądy szczególne rozpoznające określone kategorie spraw cywilnych. W przepisach ogólnych dotyczących właściwości sądów przewidziano jednak pewne wyjątkowe sytuacje, w których dopuszcza się możliwość wskazania sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy w pierwszej instancji.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy rejonowe (*rajona tiesa*) i sądy miejskie (*pilsētas tiesa*) orzekają w pierwszej instancji w sprawach cywilnych. Sąd Rejonowy dla miasta Rygi, rejon Liwonia (Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa), rozpoznaje sprawy objęte tajemnicą państwową oraz sprawy dotyczące ochrony uprawnień wynikających z patentu, topografii układów scalonych, wzorów i modeli, znaków towarowych oraz oznaczeń geograficznych. Wydział rejestru nieruchomości sądu rejonowego (miejskiego) rozpoznaje wnioski o bezsporną egzekucję roszczeń (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) oraz o przymusową egzekucję roszczeń na podstawie tytułu wykonawczego z wezwaniem do zapłaty (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*), a także wnioski o zatwierdzenie protokołów przeprowadzonych aukcji (*izsoles aktu apstiprināšana*), z wyjątkiem zatwierdzeń takich protokołów w sprawach dotyczących postępowania upadłościowego.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawa nie może zostać rozpoznana co do jej istoty przez sąd wyższej instancji, jeżeli nie została wcześniej rozpatrzona przez sąd niższej instancji. Sądem pierwszej instancji w sprawach cywilnych jest sąd rejonowy lub miejski bądź sąd okręgowy (*apgabaltiesa*). W postępowaniu cywilnym sprawy są rozpoznawane co do ich istoty przez sąd pierwszej instancji właściwy rzeczowo i miejscowo dla danego rodzaju sporu.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?)

Sprawy cywilne są przekazywane do rozpoznania w pierwszej instancji sądom na różnych szczeblach, w zależności od przedmiotu sporu. Sprawy klasyfikuje się ze względu na kategorię lub charakter powództwa. W każdym razie należy również uwzględnić właściwość miejscową sądów tej samej instancji.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z ogólnymi zasadami dotyczącymi właściwości miejscowej powództwo przeciwko osobie fizycznej wnosi się do sądu właściwego dla miejsca, w którym taka osoba ma swoje zadeklarowane miejsce zamieszkania (*deklarētās dzīvesvietas* – art. 26 kodeksu postępowania cywilnego). Powództwo przeciwko osobie prawnej wnosi się do sądu właściwego dla miejsca, w którym dana osoba prawna ma swoją siedzibę statutową. Właściwy sąd pierwszej instancji ustala się zatem na podstawie przedmiotu sporu i zasad określania właściwości miejscowej.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

W kodeksie postępowania cywilnego przewidziano również wyjątki od zasad określania właściwości miejscowej w sprawach cywilnych. Powód może zatem wytoczyć powództwo na podstawie ogólnych zasad określania właściwości miejscowej, tj. wystąpić do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania pozwanego lub miejsca jego siedziby statutowej, albo może wystąpić do innego sądu pierwszej instancji działającego na tym samym szczeblu, który określa się w przepisach jako sąd przemiennie właściwy (*alternatīva tiesa*).

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Powództwo przeciwko pozwanemu, który nie ma zadeklarowanego miejsca zamieszkania, wnosi się do sądu właściwego ustalonego na podstawie faktycznego miejsca zamieszkania pozwanego (*dzīvesvieta*).

Jeżeli faktyczne miejsce zamieszkania pozwanego nie jest znane lub jeżeli pozwany nie ma miejsca zwykłego pobytu (*pastāvīga dzīvesvieta*) na terytorium Łotwy, powództwo wnosi się do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się dowolna nieruchomość należąca do pozwanego, lub do sądu właściwego dla miejsca, w którym pozwany miał swoje ostatnie znane miejsce zamieszkania.

W niektórych przypadkach wskazanych w przepisach powód ma prawo wybrać, czy chce wnieść sprawę do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej pozwanego czy też do innego sądu.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Zasady dotyczące wyboru sądu właściwego przez powoda określa art. 28 kodeksu postępowania cywilnego, który zawiera szczegółowy wykaz rodzajów spraw i sądów przemiennie właściwych, do których można wnieść pozew:

powództwo dotyczące działań spółki zależnej lub przedstawicielstwa osoby prawnej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca siedziby statutowej takiej spółki zależnej lub takiego przedstawicielstwa;

powództwo o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz dzieci lub rodziców lub powództwo o ustalenie ojcostwa można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda;

powództwo z tytułu szkody na osobie [art. 1635 oraz art. 2347–2353 kodeksu cywilnego (Civillikuma)] można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda lub miejsca, w którym szkoda została poniesiona;

powództwo z tytułu szkody na mieniu osoby fizycznej lub prawnej można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym szkoda została poniesiona;

powództwo o zwrot mienia lub odszkodowanie za utratę jego wartości można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda;

powództwo dotyczące roszczenia morskiego można również wytoczyć przed sądem właściwym dla miejsca, w którym doszło do zajęcia statku należącego do pozwanego;

powództwo przeciwko kilku pozwanym mającym swoje miejsce zamieszkania lub siedziby w różnych miejscach można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej jednego z pozwanych;

powództwo o rozwód lub unieważnienie małżeństwa można wytoczyć przed sąd wybrany przez powoda lub przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda, a w przypadku braku takiego miejsca – przed sąd właściwy dla faktycznego miejsca zamieszkania powoda, jeżeli:

wspólnie z powodem zamieszkują małoletni;

wnosi się o rozwód z osobą odbywającą karę więzienia;

wnosi się o rozwód z osobą, która nie posiada zadeklarowanego miejsca zamieszkania, której miejsce zamieszkania jest nieznane lub która zamieszkuje za granicą;

powództwo wynikające ze stosunku pracy można również wytoczyć przed sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania lub miejsca zatrudnienia powoda.

Jeżeli powód w sprawach, o których mowa powyżej, nie ma zadeklarowanego miejsca zamieszkania, powództwo można wytoczyć przed sąd właściwy dla faktycznego miejsca zamieszkania powoda.

Właściwość wyłączna w sprawach cywilnych obejmuje nie tylko wyjątki od ogólnej właściwości miejscowej, ale również od wszystkich innych rodzajów właściwości miejscowej. Dotyczy to postępowań w poniższych sprawach.

Powództwo dotyczące praw własności lub wszelkich innych praw rzeczowych na nieruchomości lub ich przynależności lub powództwo o wpisanie takich praw do rejestru nieruchomości lub ich wykreślenie z rejestru oraz o usunięcie nieruchomości z treści aktu musi zostać wytoczone przed sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Jeżeli wniesiono powództwo dotyczące masy spadkowej, a nie są znani żadni spadkobiercy, których status został potwierdzony, ani zapisobiercy, sądem właściwym jest sąd właściwy dla zadeklarowanego lub faktycznego miejsca zamieszkania spadkodawcy, a w przypadku gdy zadeklarowane lub faktyczne miejsce zamieszkania spadkodawcy nie znajduje się na Łotwie lub jest nieznane, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości wchodzącej w skład masy spadkowej lub jej części.

Właściwość wyłączna może również wynikać z innych aktów prawnych.

Wymienione poniżej przepisy mają również zastosowanie w sprawach podlegających postępowaniom odrębnym:

wniosek o zgodę na przysposobienie kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania przysposabiającego, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania przysposabiającego; pozew o rozwiązanie stosunku przysposobienia kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania powoda, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania wnioskodawcy;

wniosek o zgodę na przysposobienie, składany przez cudzoziemca lub osobę zamieszkującą za granicą, kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania przysposobianego, a w przypadku gdy przysposobiany jest objęty opieką pozarodzinną, wniosek kieruje się do sądu właściwego dla miejsca, w którym opieka pozarodzinną jest zapewniana (art. 259 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe osoby ze względu na chorobę psychiczną lub innego rodzaju zaburzenia zdrowotne kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania tej osoby, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania tej osoby; jeżeli wspomniana osoba została umieszczona w placówce opieki zdrowotnej, wniosek składa się do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się ta placówka; (art. 264 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe osoby i wniosek o ustanowienie kuratora dla osoby ze względu na jej rozwiązły lub rozrzućny styl życia lub nadużywanie alkoholu lub innych substancji odurzających kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania tej osoby, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania tej osoby (art. 271 kodeksu postępowania cywilnego); sprawy dotyczące ustanowienia kuratora dla majątku osoby nieobecnej lub zaginionej rozstrzyga sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania tej osoby (art. 278 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o uznanie osoby zaginionej za zmarłą kieruje się do sądu właściwego dla ostatniego miejsca zamieszkania tej osoby (art. 282 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o ustalenie stanu prawnego przez sąd kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania tej osoby (art. 290 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o stwierdzenie wygaśnięcia praw do nieruchomości kieruje się do sądu właściwego dla miejsca położenia nieruchomości; wniosek o stwierdzenie wygaśnięcia jakiegokolwiek innego prawa kieruje się do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla miejsca faktycznego zamieszkania wnioskodawcy lub – w przypadku osoby prawnej – do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się siedziba statutowa tej osoby prawnej, chyba że odpowiednie przepisy stanowią inaczej (art. 294 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o unieważnienie zgubionego, skradzionego lub zniszczonego dokumentu i wniosek o przywrócenie praw wynikających z tego dokumentu kieruje się do sądu właściwego dla miejsca realizacji płatności wskazanego na dokumencie lub, w przypadku gdy takie miejsce nie jest znane, do sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania dłużnika, jeżeli dłużnik jest osobą fizyczną, a w przypadku braku takiego miejsca – do sądu właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika lub – w przypadku osoby prawnej – do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się siedziba statutowa tej osoby prawnej; jeżeli faktyczne miejsce zamieszkania dłużnika lub miejsce położenia jego siedziby statutowej nie są znane, wniosek składa się do sądu właściwego dla miejsca wydania dokumentu (art. 299 kodeksu postępowania cywilnego);

wniosek o wykup nieruchomości kieruje się do sądu właściwego dla miejsca położenia tej nieruchomości (art. 336 kodeksu postępowania cywilnego);

postępowanie w sprawie ochrony prawnej prowadzi sąd właściwy dla siedziby, która zarejestrowanej jako siedziba tego dłużnika na trzy miesiące przed złożeniem wniosku do sądu (art. 341.1 kodeksu postępowania cywilnego);

sprawy dotyczące postępowania upadłościowego wobec osoby prawnej na wniosek dłużnika, wierzyciela lub większości wierzycieli, jak określono w art. 42 ust. 3 ustawy o upadłości (Maksātnespējas likums), rozpoznaje sąd właściwy dla siedziby zarejestrowanej jako siedziba tego dłużnika na trzy miesiące przed złożeniem wniosku do sądu. Sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 1346/2000 rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym dłużnik posiada główny ośrodek swojej podstawowej działalności, ale sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 2 tego samego rozporządzenia rozpoznaje sąd właściwy dla siedziby oddziału dłużnika (w rozumieniu art. 2 lit. h) rozporządzenia Rady nr 1346/2000) (art. 363.1 kodeksu postępowania cywilnego);

sprawy dotyczące upadłości osoby fizycznej na wniosek tej osoby rozpoznaje sąd właściwy dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania zarejestrowanego jako miejsce zamieszkania tego dłużnika na trzy miesiące przed złożeniem wniosku do sądu, a w przypadku braku takiego miejsca – sąd właściwy dla faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika. Sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 1346/2000 rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym dłużnik posiada główny ośrodek swojej podstawowej działalności, ale sprawy dotyczące wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z art. 3 ust. 2 tego samego rozporządzenia rozpoznaje sąd właściwy dla siedziby oddziału dłużnika (w rozumieniu art. 2 lit. h) rozporządzenia Rady nr 1346/2000) (art. 363.22 kodeksu postępowania cywilnego);

sprawy dotyczące upadłości lub likwidacji instytucji kredytowych rozpoznaje sąd właściwy dla miejsca, w którym dana instytucja kredytowa ma swoją siedzibę statutową (art. 364 kodeksu postępowania cywilnego);

pracodawca może złożyć wniosek o uznanie strajku za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia strajku za nielegalne ze względów określonych w ustawie o strajkach (Streiku likums) i zgodnie z procedurą przewidzianą w tej ustawie. Wniosek o uznanie strajku za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia strajku za nielegalne kieruje się do sądu właściwego dla miejsca, w którym strajk ma się odbyć (art. 390 kodeksu postępowania cywilnego);

przedstawiciele pracowników mogą złożyć wniosek o uznanie lokautu za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia lokautu za nielegalne ze względów określonych w ustawie o sporach zbiorowych (Darba strīdu likums) i zgodnie z procedurą przewidzianą w tej ustawie. Wniosek o uznanie lokautu za nielegalny lub o uznanie ogłoszenia lokautu za nielegalne kieruje się do sądu właściwego dla miejsca, w którym ma się odbyć lokaut (art. 394 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego).

Sprawy dotyczące bezspornej egzekucji roszczeń (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

wnioski o dobrowolne wystawienie nieruchomości na licytację sądową kieruje się do sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca położenia danej nieruchomości (art. 395 kodeksu postępowania cywilnego);

wnioski o bezsporną egzekucję należności pieniężnych lub zwrot ruchomości lub o bezsporną egzekucję zobowiązań umownych zabezpieczonych zastawem handlowym kieruje się do wydziału rejestru nieruchomości sądu właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania dłużnika, a w przypadku braku takiego miejsca – do wydziału rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika (art. 403 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego);

wnioski o bezsporną egzekucję roszczeń na podstawie dokumentów ustanawiających hipotekę na nieruchomości lub na podstawie zobowiązania do opuszczenia lub zwrócenia dzierżawionej lub najmowanej nieruchomości kieruje się do wydziału rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca położenia danej nieruchomości. Jeżeli zobowiązanie jest zabezpieczone więcej niż jedną nieruchomością, a składane wnioski podlegają właściwości wydziałów rejestru nieruchomości różnych sądów rejonowych lub miejskich, wówczas wniosek rozpoznaje wydział rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca położenia jednej z tych nieruchomości wskazanej przez wnioskodawcę (art. 403 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego);

wnioski o bezsporną egzekucję roszczeń na podstawie hipoteki morskiej kieruje się do wydziału sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla miejsca wpisania hipoteki morskiej do rejestru (art. 403 ust. 3 kodeksu postępowania cywilnego).

Sprawy dotyczące egzekucji roszczeń na podstawie tytułu wykonawczego z wezwaniem do zapłaty (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

Wniosek o egzekucję roszczeń na podstawie tytułu wykonawczego z wezwaniem do zapłaty należy złożyć w wydziale rejestru nieruchomości sądu rejonowego lub miejskiego właściwego dla zadeklarowanego miejsca zamieszkania dłużnika, a w przypadku braku takiego miejsca – dla faktycznego miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej dłużnika (art. 406.2 kodeksu postępowania cywilnego).

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Tak, istnieje taka możliwość. Ustawodawstwo łotewskie zapewnia stronom możliwość wyboru sądu właściwego miejscowo do rozpoznania ich sprawy na podstawie zawartej między nimi umowy. Zawierając umowę, strony mogą wskazać sąd pierwszej instancji właściwy do rozstrzygnięcia wszelkich przyszłych sporów dotyczących umowy lub wykonania jej postanowień. Strony nie mogą jednak zmienić właściwości rzeczowej, tj. nie mogą wskazać sądu określonego rzędu właściwego do rozpoznania sporu w pierwszej instancji (art. 25 kodeksu postępowania cywilnego); strony nie mogą również zmienić sądu mającego właściwość wyłączną w danej sprawie (art. 29 kodeksu). Ustalenie właściwości na podstawie umowy podlega dwóm ograniczeniom:

wyboru sądu właściwego do rozpoznania sporu można dokonać wyłącznie w przypadku, gdy spór dotyczy zobowiązań umownych;

porozumienie w sprawie właściwości miejscowej należy osiągnąć najpóźniej w chwili zawarcia umowy, a w umowie należy wskazać sąd właściwy do rozpoznania potencjalnego sporu w pierwszej instancji.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Zgodnie z ustawodawstwem łotewskim sądy o właściwości ogólnej rozpoznają zarówno sprawy cywilne, jak i sprawy karne. Na Łotwie, w odróżnieniu od innych państw, nie istnieją sądy szczególne, takie jak sądy rodzinne, ani sędziowie specjalizujący się w określonych dziedzinach prawa.

Jak wyjaśniono powyżej, sprawa jest rozpoznawana co do istoty przez sąd pierwszej instancji, a sąd wyższej instancji nie może rozpoznać danej sprawy przed jej rozpatrzeniem w sądzie niższej instancji. Sądem pierwszej instancji w sprawach cywilnych jest sąd rejonowy (miejski) właściwy do rozpoznania danej sprawy. Zgodnie z ogólną zasadą wszystkie spory cywilne są rozstrzygane przez sąd w postępowaniu zwyczajnym.

Ostatnia aktualizacja: 12/05/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.